

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΝΕΑ ΠΑΙΔΕΙΑ» Τομέας Νέων Ελληνικών

ΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Η Παράγραφος στα Επιχειρηματολογικά Κείμενα

1ο ΜΕΡΟΣ

Στοιχεία Θεωρίας

A. Δομικά μέρη

1. Θεματική πρόταση: Περιέχει τον *ισχυρισμό* που πρόκειται να αποδειχθεί. Αποτελείται από τη *βασική ιδέα* (κεντρική έννοια) και την *κατευθυντήρια ιδέα* (σκοπός) του ισχυρισμού. Η φυσική της θέση βρίσκεται στην *αρχή* της παραγράφου.
2. Λεπτομέρειες: Αποτελούν το *αποδεικτικό υλικό* με το οποίο στηρίζεται ο ισχυρισμός της θεματικής πρότασης. Διακρίνονται σε *μείζονες* (στηρίζουν άμεσα τον ισχυρισμό της θεματικής πρότασης) και *ελάσσονες* (στηρίζουν άμεσα τις μείζονες και έμμεσα τον ισχυρισμό της θεματικής πρότασης).
3. Κατακλείδα: Περιέχει συνήθως το *συμπέρασμα* της αποδεικτικής διαδικασίας, ενώ άλλες φορές την *ανακεφαλαίωση* των μειζόνων λεπτομερειών ή αποτελεί απλώς μία *αναδιατύπωση* του ισχυρισμού της θεματικής πρότασης. Φυσική της θέση είναι το *τέλος* της παραγράφου. Για την εξασφάλιση της αλληλουχία των νοημάτων μεταξύ των παραγράφων, πολύ συχνά *παραλείπεται* ή λειτουργεί *συνδεδειγμένα* με την επόμενη παράγραφο.

B. Τρόποι ανάπτυξης

1. Ορισμός: Χρησιμοποιείται όταν σκοπός του συγγραφέα είναι να *διασαφηνίσει* μία έννοια. Διακρίνεται σε σύντομο και εκτεταμένο. Ο *σύντομος* ορισμός περιέχει την

οριστέα έννοια (= έννοια που πρόκειται να οριστεί), την έννοια γένους (= γενικότερη κατηγορία στην οποία εντάσσεται η οριστέα) και την ειδοποιό διαφορά (= ιδιαίτερο χαρακτηριστικό που διαφοροποιεί την οριστέα έννοια από κάθε άλλη που ανήκει στο ίδιο γένος). Όταν ο σύντομος ορισμός ενισχύεται με περισσότερες πληροφορίες ονομάζεται *εκτεταμένος*. Μπορεί να είναι αναλυτικός (αναλύει επιμέρους χαρακτηριστικά της οριστέας έννοιας και συνθετικός ή γενετικός (περιγράφει στα επιμέρους συστατικά που συνθέτουν την οριστέα έννοια ή τη διαδικασία δημιουργίας της).

2. Διαίρεση: Χρησιμοποιείται όταν σκοπός του συγγραφέα είναι η *διαίρεση* μιας έννοιας στα επιμέρους είδη της ή *ταξινόμησή* της σε τάξεις ομοειδών. Διακρίνεται σε σύντομη και εκτεταμένη. Η *σύντομη* διαίρεση περιέχει τη διαιρετέα έννοια (= έννοια που διαιρείται ή ταξινομείται), τη διαιρετική βάση (= κριτήριο διαίρεσης ή ταξινόμησης) και τα είδη (= το πηλίκο της διαίρεσης). Όταν τα είδη που προέκυψαν από τη σύντομη διαίρεση αναλύονται περαιτέρω, η διαίρεση ονομάζεται *εκτεταμένη*.
3. Σύγκριση - Αντίθεση: Χρησιμοποιείται όταν σκοπός του συγγραφέα είναι η εύρεση *ομοιοτήτων ή/και διαφορών* μεταξύ δύο εννοιών, αντικειμένων κτλ. Διακρίνεται σε δύο είδη: *σημείο προς σημείο* (οριζόντια), στην οποία οι ομοιότητες / διαφορές παρατίθενται «μία προς μία», και *κατά ομάδες* (κάθετη), στην οποία παρατίθενται όλα τα χαρακτηριστικά του ενός αντικειμένου και έπειτα τα ίδια ή τα διαφορετικά του άλλου.
4. Αναλογία: Χρησιμοποιείται όταν σκοπός του συγγραφέα είναι η διευκρίνιση μιας «*ανοίκειας*» έννοιας μέσω της παρουσίασης των ανάλογων χαρακτηριστικών της με μία έννοια περισσότερο *οικεία* στον αναγνώστη.
5. Αιτιολόγηση: Χρησιμοποιείται όταν σκοπός του συγγραφέα είναι η *αιτιολόγηση* ενός ισχυρισμού.
6. Αίτιο - αποτέλεσμα: Χρησιμοποιείται όταν σκοπός του συγγραφέα είναι η καταγραφή των *αποτελεσμάτων* μιας *αιτίας*.
7. Παραδείγματα: Χρησιμοποιείται όταν σκοπός του συγγραφέα είναι η *τεκμηρίωση* ενός ισχυρισμού με παραδείγματα, στατιστικά δεδομένα, αυθεντίες κτλ.

2ο ΜΕΡΟΣ**Ασκήσεις****1. Στις παραγράφους που ακολουθούν να εντοπίσετε και να καταγράψετε τα δομικά μέρη και τον τρόπο ανάπτυξης.**

[α] Η διαδικασία με την οποία ένα άτομο μαθαίνει και υιοθετεί τα σχήματα συμπεριφοράς και τους κανόνες που θεωρούνται κατάλληλοι για το κοινωνικό του περιβάλλον ονομάζεται κοινωνικοποίηση. Από την άποψη της κοινωνίας, η κοινωνικοποίηση είναι ένας τρόπος με τον οποίο μεταδίδεται η κουλτούρα και το άτομο προσαρμόζεται σ' έναν οργανωμένο τρόπο ζωής. Από την άποψη του ατόμου, η κοινωνικοποίηση είναι μια πραγματοποίηση των δυνατοτήτων του, ένας τρόπος που «ανθρωποποιεί» το βιολογικό οργανισμό του και τον μεταμορφώνει σε ένα «εγώ» με μια αίσθηση ταυτότητας. Έτσι, η κοινωνικοποίηση καθορίζει τη συμπεριφορά του ατόμου, είναι ένα μέσο με το οποίο η κοινωνία ασκεί έλεγχο στο άτομο, αλλά αποτελεί και την απαραίτητη συνθήκη για την ανάπτυξη της ατομικότητας.

[β] Σύμφωνα με μία από τις ταξινομήσεις της, η αξιολόγηση μπορεί να διακριθεί σε ατομική και συγκριτική, ανάλογα με το αν περιορίζεται σε ένα άτομο ή αντίθετα επεκτείνεται στη σύγκριση των ικανοτήτων του ενός μαθητή με των άλλων μαθητών της τάξης, του σχολείου, της ηλικίας του κτλ. Πιο συγκεκριμένα, η ατομική αξιολόγηση στοχεύει στο άτομο και την ιδιαιτερότητά του· στα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζει, στη βελτίωση ή όχι της προσπάθειάς του κτλ. Φυσικά μια αξιολόγηση τέτοιου είδους δεν μπορεί να στηρίζεται σε βαθμούς, αλλά εκφράζεται με σχόλια. Μολονότι ακατάλληλη για κάθε είδους εξετάσεις, αποτελεί μια προσωπική επικοινωνία ανάμεσα στο μαθητή και στον καθηγητή και είναι εμφανής η σπουδαιότητά της για τη διαγνωστική αξιολόγηση. Η συγκριτική αξιολόγηση, απ' την άλλη μεριά, καλύπτει τις τυπικές ανάγκες της αξιολόγησης στην εκπαίδευση: οι μαθητές τοποθετούνται σε μια βαθμολογική κλίμακα, και οι «ικανότεροι» (αυτοί που βρίσκονται στις υψηλότερες βαθμίδες της κλίμακας) επιλέγονται τελικά για κάποιες θέσεις σε ΑΕΙ.

[γ] Ένα χάσμα χωρίζει το Σωκράτη από τους σοφιστές. Ο Σωκράτης ζήτησε τη μία και καθολική έννοια, τη μία και καθολική αλήθεια, ενώ οι σοφιστές υποστήριζαν τις πολλές

γνώμες για το ίδιο πράγμα. Επίσης και στον τρόπο της ζωής υπάρχει ριζική αντίθεση μεταξύ σοφιστών και Σωκράτη. Οι σοφιστές ήταν έμποροι γνώσεων, ενώ ο Σωκράτης υπήρξε ένας άμισθος δάσκαλος και ερευνητής της αλήθειας. Το μόνο κοινό μεταξύ των σοφιστών και του Σωκράτη ήταν ότι και αυτός και εκείνοι διαπίστωσαν ότι η παραδεδομένη μόρφωση και παιδεία δεν ήταν αρκετή για την εποχή τους.

[δ] Ο οργανισμός καταναλώνει ενέργεια όπως και μία μηχανή. Το αυτοκίνητο λ.χ. ή η θεριζοαλωνιστική μηχανή εξασφαλίζουν την αναγκαία για τη λειτουργία τους (κίνηση κτλ.) ενέργεια καίγοντας βενζίνη. Το ηλεκτρικό ψυγείο ή ο ηλεκτρονικός υπολογιστής, δύο άλλες μηχανές, χρησιμοποιούν ηλεκτρική ενέργεια, ηλεκτρικό ρεύμα. Κι ο οργανισμός βρίσκει την αναγκαία για τις λειτουργίες τους ενέργεια με ανάλογο τρόπο, καίγοντας ή διασπώντας χημικές ενώσεις. Ο μηχανισμός αυτός της παραγωγής ενέργειας λέγεται καταβολισμός. Είναι φανερό πως ο καταβολισμός είναι φαινόμενο κοινό και για τους οργανισμούς και για ορισμένες μηχανές, αφού και στις δύο περιπτώσεις για τη λειτουργία τους καταναλώνεται ενέργεια που παράγεται από τη διάσπαση χημικών ενώσεων.

[ε] Με την ξένη γλώσσα ερχόμαστε σε επικοινωνία, επιπόλαιη ή βαθύτερη, με τις ξενόγλωσσες λογοτεχνίες και με τον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Γιατί η γνώση μιας ξένης γλώσσας που μαθαίνουμε δε μας αποκαλύπτει μόνο, από τις άμεσες πηγές, τους θησαυρούς της σοφίας ενός ξένου λαού, τόσο απαραίτητες για μας· αν προσέξουμε την ιδιοτυπία της ξένης γλώσσας και μελετήσουμε την εθνική της λογοτεχνία, μας φέρνει σ' επαφή με τη σκέψη και την ιδιοφυΐα του λαού της· μας μεταφέρει από τον ορισμένο και πάντα περιορισμένο ορίζοντα της μητρικής γλώσσας – που σα δική μας και γνώριμη από τη βρεφική ηλικία δε μας αφήνει συνήθως να πάρουμε απόσταση – σε ιδίωμα διαφορετικό. Μας πάει στην ψυχολογία και στη νοοτροπία άλλου λαού, διαφορετική από τη δική μας. Μας ανοίγει ένα νέο κόσμο και σα να μας χαρίζει μια καινούρια ψυχή.

[στ] Γνώρισα και εγώ από νωρίς σχετικά ξένες γλώσσες και φιλολογίες· ταξίδεψα και κατοίκησα στο εξωτερικό, όπου έκαμα και μέρος των σπουδών μου· έχω συγγράψει και μιλήσει δημόσια σε ξένες γλώσσες και είχα έτσι συχνότατα ευκαιρίες να διαπιστώσω και πραχτικά τι αξίζει να κατέχει κανείς ξένες γλώσσες και τα πολλαπλά πλεονεκτήματα που μπορεί να μας εξασφαλίσει η γνώση τους. Γι' αυτό όχι μόνο δεν έχω κατ' αρχήν

αντίρρηση, αλλά και θα συμβούλευα εκείνον που μπορεί και το θέλει, να καταγίνει με μια, με δυο ή και με τρεις ακόμη ξένες γλώσσες. Το ζήτημα είναι: πότε, πώς και ως ποιο σημείο θα επιδιώξει αυτό.

[ζ] Όσο πιο κοντά μας διαδραματίζεται ένα γεγονός, τόσο πιο ενδιαφέρον είναι. Για την αθηναϊκή εφημερίδα η διακοπή του ρεύματος στην Αθήνα είναι η πρώτη είδηση, για τους «Times της Ν. Υόρκης» δεν είναι ούτε μονόστηλο. Οι δέκα πρόσκοποι που χάθηκαν στην Πάρνηθα είναι για μας σπουδαίο θέμα, ενώ οι εκατό Ινδοί στρατιώτες που χάθηκαν στα Ιμαλάια πάνε κατευθείαν στο καλάθι. Η έδρα της εφημερίδας ή του πρακτορείου ειδήσεων παίζει αποφασιστικό ρόλο στην επιλογή και την ιεράρχηση των ειδήσεων. Για την τοπική εφημερίδα της Καλλιθέας πρώτο θέμα είναι ο θάνατος του δημάρχου της και όχι ο θάνατος του Μπρέζνιεφ. Το δεύτερο, λοιπόν, αστέρι της είδησης είναι η εγγύτητα.

2. Να εντοπίσετε δύο από τους τρόπους ανάπτυξης των παραγράφων που ακολουθούν.

[α] Η επιστήμη, ως αέναος αγώνας του ανθρώπου για την κατάκτηση της γνώσης, με την οξυδερκή παρατήρηση, τη διαίσθηση και την έρευνα, ανοίγει συνεχώς νέους ορίζοντες και φωτίζει τον νου. Επιστήμη, βέβαια, και τεχνολογία δεν ταυτίζονται, διότι η επιστήμη παραμένει προσηλωμένη στην όλο και πιο βαθιά κατάκτηση της γνώσης, ενώ η τεχνολογία έχει ως επιδίωξη την αξιοποίηση της επιστημονικής γνώσης για την υπηρεσία των τρεχουσών, πρακτικών αναγκών του ανθρώπου. Πολύ χαρακτηριστικά, ο Αϊνστάιν [1879-1955] είχε τονίσει ότι η επιστήμη μπορεί να προσφέρει τα μέσα για την ανάπτυξη σκοπών, τους οποίους έχουν οραματιστεί προσωπικότητες που διαθέτουν υψηλά ηθικά ιδανικά.

[β] Η δημιουργική αξιοποίηση ενός ταξιδιού θα μπορούσε να ξεπερνά τα γνωρίσματα μιας εφήμερης εκτόνωσης. Για παράδειγμα, ένα ταξίδι στη φύση θα μπορούσε να περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως το καγιάκ, το ράφτινγκ, την πεζοπορία σε μονοπάτια, την ιππασία, την ορεινή ποδηλασία, το αλεξίπτωτο πλαιγιάς, την εξερεύνηση σπηλαίων, το ορειβατικό σκι, τις χιονοδρομίες πίστας, τη χιονοσανίδα, την ορεινή οικολογική κα-

τασκήνωση, τον πολιτισμικό τουρισμό κ.ά. Η δημιουργική αξιοποίηση ενός ταξιδιού θέτει κυρίως, από την αρχή και με αβίαστο τρόπο, το σύνολο των σχέσεων ανάμεσα στον εργάσιμο και τον υπό διάθεση χρόνο, που συνήθως επιπόλαια ονομάζεται και «ελεύθερος». Και αυτό, γιατί είναι αντιληπτή η πολυσχιδής σήμερα εκμετάλλευση του «ελεύθερου χρόνου» στους κόλπους μιας «μαζικής κουλτούρας» που εμπορευματοποιεί τα πάντα. Ο εναλλακτικός τουρισμός, αντίθετα, συνδέεται με τα στοιχεία μιας νέας ευαισθησίας, τα οποία συνάγονται από νέες μορφές συλλογικότητας μέσα σε «στέκια» αναψυχής, που θα τείνουν να καταστούν εστίες πολιτικής και πολιτισμικής παιδείας. Είναι προφανές ότι μια τέτοια νοοτροπία προϋποθέτει, ευρύτερα, την απόρριψη των καταναλωτικών πρότυπων.

[γ] Μπορούμε να διακρίνουμε τρία είδη φιλικών σχέσεων, κατά τον Αριστοτέλη: «διά το χρήσιμον», «δι' ηδονήν», «διά το αγαθόν». Στην πρώτη περίπτωση, συνδεόμαστε μ' έναν άνθρωπο, επειδή ο ένας μας είναι στον άλλο χρήσιμος (για τις υποθέσεις, τις ανάγκες, τη σταδιοδρομία, τις πολιτικές φιλοδοξίες μας κτλ.). Στη δεύτερη, διατηρούμε στενές σχέσεις μαζί του, επειδή μας προξενεί ευχαρίστηση (είναι διασκεδαστικός, έξυπνος συνομιλητής, επιδέξιος συμπαίκτης κτλ.). Και στις δύο περιπτώσεις, «αγαπούμε» τον άλλο κι εκείνος μας «αγαπά» όχι για την ανθρώπινη ποιότητά μας, επειδή, δηλαδή, είμαι εγώ αυτός που είμαι και είναι εκείνος αυτός που είναι (κατά το σώμα και την ψυχή, το ήθος, το πνεύμα), αλλά επειδή κάτι άλλο περιμένουμε απ' αυτόν και αυτός από εμάς, ένα κέρδος (υλικό ή ηθικό) ή μίαν απόλαυση (την τέρψη της ευχάριστης συναναστροφής).

ΝΕΑ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ

3ο ΜΕΡΟΣ**Ενδεικτικές Απαντήσεις****[1α]**

Τα δομικά μέρη της παραγράφου είναι:

- Θεματική πρόταση: «Η διαδικασία ... κοινωνικοποίηση».
- Λεπτομέρειες: «Από την άποψη της κοινωνίας ... αίσθηση ταυτότητας».
- Κατακλείδα: «Έτσι ... ατομικότητας».

Η παράγραφος αναπτύσσεται με ορισμό. Στη θεματική πρόταση παρατίθεται ένας σύντομος ορισμός με τα εξής δομικά μέρη:

- Οριστέα έννοια: «κοινωνικοποίηση».
- Έννοια γένους: «διαδικασία».
- Ειδοποιός διαφορά: «ένα άτομο μαθαίνει και υιοθετεί ... για το κοινωνικό του περιβάλλον».

Στις λεπτομέρειες παρατίθεται ένας εκτεταμένος αναλυτικός ορισμός, όπου παρουσιάζεται ο ρόλος της κοινωνικοποίησης για την κοινωνία («Από την άποψη της κοινωνίας ... οργανωμένο τρόπο ζωής») και για το άτομο («Από την άποψη του ατόμου ... αίσθηση ταυτότητας»). Στην κατακλείδα παρατίθεται το συμπέρασμα του ορισμού.

[1β]

Τα δομικά μέρη της παραγράφου είναι:

- Θεματική πρόταση: «Σύμφωνα με μία ... της ηλικίας του κτλ.».
- Λεπτομέρειες: «Πιο συγκεκριμένα ... θέσεις σε ΑΕΙ».
- Κατακλείδα: απουσιάζει.

Η παράγραφος αναπτύσσεται με διαίρεση. Στη θεματική πρόταση παρατίθεται μία σύντομη διαίρεση με τα εξής δομικά μέρη:

- Διαιρετέα έννοια: «αξιολόγηση».
- Διαιρετική βάση: «ανάλογα με το αν ... της ηλικίας του κτλ.».
- Είδη: «ατομική» και «συγκριτική».

Στις λεπτομέρειες παρατίθεται μία εκτεταμένη διαίρεση, όπου αναλύεται η ατομική αξιολόγηση («Πιο συγκεκριμένα ... διαγνωστική αξιολόγηση») και η συγκριτική αξιολόγηση («Η συγκριτική αξιολόγηση ... θέσεις σε ΑΕΙ»).

[1γ]

Τα δομικά μέρη της παραγράφου είναι:

- Θεματική πρόταση: «Ένα χάσμα χωρίζει τον Σωκράτη από τους σοφιστές».
- Λεπτομέρειες: «Ο Σωκράτης ... για την εποχή τους».
- Κατακλείδα: απουσιάζει.

Η παράγραφος αναπτύσσεται με σύγκριση - αντίθεση. Στη θεματική πρόταση παρατίθενται οι έννοιες που πρόκειται να συγκριθούν: «Σωκράτης» και «σοφιστές». Στις λεπτομέρειες παρουσιάζονται σημείο προς σημείο δύο διαφορές, ως προς την άποψη για την αλήθεια («Ο Σωκράτης ... για το ίδιο πράγμα») και ως προς τον τρόπο ζωής («Επίσης ... της αλήθειας»), και μία ομοιότητα ως προς την άποψη για την παιδεία («Το μόνο κοινό ... για την εποχή τους»).

[1δ]

Τα δομικά μέρη της παραγράφου είναι:

- Θεματική πρόταση: «Ο οργανισμός καταναλώνει ενέργεια όπως και μία μηχανή».
- Λεπτομέρειες: «Το αυτοκίνητο ... λέγεται καταβολισμός».
- Κατακλείδα: «Είναι φανερό ... χημικών ενώσεων».

Η παράγραφος αναπτύσσεται με αναλογία. Στη θεματική πρόταση παρατίθενται οι έννοιες που πρόκειται να αναλογισθούν: «οργανισμός» και «μηχανή». Στις λεπτομέρειες παρουσιάζονται αρχικά τα χαρακτηριστικά της μηχανής («Το αυτοκίνητο ... ηλεκτρικό ρεύμα») και στη συνέχεια τα ανάλογα χαρακτηριστικά του οργανισμού («Κι ο οργανισμός ... λέγεται καταβολισμός»). Στην κατακλείδα παρουσιάζεται το συμπέρασμα της αναλογίας.

[1ε]

Τα δομικά μέρη της παραγράφου είναι:

- Θεματική πρόταση: «Με την ξένη γλώσσα ... ευρωπαϊκό πολιτισμό».
- Λεπτομέρειες: «Γιατί η γνώση ... καινούρια ψυχή».
- Κατακλείδα: απουσιάζει.

Η παράγραφος αναπτύσσεται με αιτιολόγηση. Στη θεματική πρόταση παρατίθεται ένας ισχυρισμός για την αξία της γλωσσομάθειας. Στις λεπτομέρειες ο ισχυρισμός αυτός αιτιολογείται ως αποτέλεσμα της γνωριμίας λαών και πολιτισμών.

[1στ]

Τα δομικά μέρη της παραγράφου είναι:

- Θεματική πρόταση: «Γνώρισα και εγώ ... η γνώση τους».
- Λεπτομέρειες: «Γι' αυτό ... θα επιδιώξει αυτό».
- Κατακλείδα: απουσιάζει.

Η παράγραφος αναπτύσσεται με αίτιο - αποτέλεσμα. Στη θεματική πρόταση παρατίθεται ένας ισχυρισμός - αίτιο για την αξία της γλωσσομάθειας. Στις λεπτομέρειες καταγράφεται το αποτέλεσμα του ισχυρισμού αυτού, η πρόταση προς τους Έλληνες να μάθουν ξένες γλώσσες.

[1ζ]

Τα δομικά μέρη της παραγράφου είναι:

- Θεματική πρόταση: «Όσο πιο κοντά ... ενδιαφέρον είναι».
- Λεπτομέρειες: «Για την αθηναϊκή εφημερίδα ... θάνατος του Μπρέζνιεφ».
- Κατακλείδα: «Το δεύτερο, λοιπόν, αστέρι της είδησης είναι η εγγύτητα».

Η παράγραφος αναπτύσσεται με παραδείγματα. Στη θεματική πρόταση παρατίθεται ένας ισχυρισμός την εγγύτητα ως παράγοντα που προκαλεί το ενδιαφέρον των αναγνωστών. Στις λεπτομέρειες παρουσιάζονται παραδείγματα εφημερίδων από διαφορετικές πόλεις που τεκμηριώνουν τον ισχυρισμό αυτό. Στην κατακλείδα παρουσιάζεται το συμπέρασμα της τεκμηρίωσης.

[2α]

Δύο τρόποι ανάπτυξης της παραγράφου είναι:

1. Σύγκριση - αντίθεση («Επιστήμη βέβαια ... ενώ η τεχνολογία ... αναγκών του ανθρώπου»): Παρουσιάζεται η διαφορά στόχων επιστήμης και τεχνολογίας.
2. Παραδείγματα («Πολύ χαρακτηριστικά ... υψηλά ηθικά ιδανικά»): Τεκμηριώνεται η διαφορά επιστήμης και τεχνολογίας με την αυθεντική μαρτυρία του Αϊνστάιν.

[2β]

Δύο τρόποι ανάπτυξης της παραγράφου είναι:

1. Παραδείγματα («Για παράδειγμα ... τον πολιτισμικό τουρισμό κ.ά.»): Τεκμηριώνεται η δυνατότητα δημιουργικής αξιοποίησης των ταξιδιών.

2. Σύγκριση - αντίθεση («Και αυτό, γιατί ... Ο εναλλακτικός τουρισμός, αντίθετα, συνδέεται ... και πολιτισμικής παιδείας»): Καταγράφεται η διαφορά μαζικού και εναλλακτικού τουρισμού.

[2γ]

Δύο τρόποι ανάπτυξης της παραγράφου είναι:

1. Διαίρεση («Μπορούμε να διακρίνουμε τρία είδη φιλικών σχέσεων, κατά τον Αριστοτέλη: “διά το χρήσιμον”, “δι’ ηδονήν”, “διά το αγαθόν”»): Παρουσιάζονται τα τρία είδη φιλικών σχέσεων σύμφωνα με τον Αριστοτέλη.
2. Αιτιολόγηση [«Και στις δύο περιπτώσεις, “αγαπούμε” τον άλλο ... επειδή, δηλαδή, είμαι εγώ αυτός που είμαι ... (την τέρψη της ευχάριστης συναναστροφής)»]: αιτιολογείται ο λόγος δημιουργίας «χρησιμοθηρικών» φιλιών.

νέα παιδεία

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ